

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inseerate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. decembra 1893.

Politiški oddelek.

Konec leta.

Zopet je šlo jedno leto v zaton. Veselega za nas Slovence ni dosti prineslo. Prineslo ni slege pri nas doma, in približalo nas ni nikakor k uresničenju narodne enakopravnosti. Skoro smo koncem leta na slabšem, nego smo bili v začetku. Doživeli smo marsikake bridke prevare. Razmere so se povsem premenile. Začelo se je neko presnavljanje strank, ki pa še ni dovršeno in se še ne ve, kaj vse prinese.

V vsem petdesetletnem življenju se „Novice“ nikdar skoro ne spominjajo tako čudnega položaja, nego je sedanji. V državnem zboru na Dunaji hodijo roko ob roko ljudje, o katerih bi si tega nikdo mislil ne bil. Nasprotniki in prijatelji nove šole goje že iste želje, iste nazore. Konservatizem in liberalizem postajata tako rekoč zastarela pojma, sedaj bi mnogi, ki so ju še včeraj imeli zapisani na svoji zastavi, najrajše videli, da se ta dva pojma kar pozabita, da se tako olajša skupno delovanje nekdanjih protivnikov. Le zaradi volilcev so še ti ali oni prisiljeni včasih obnoviti še svoje stare težnje, ali vidi se jim, da na njih ni jim dosti, da se jim zde že kot nekaka ovira novemu političnemu delovanju. Vodja nemških konservativcev Ebenhoch si je tako prisvojil v verskem in gospodarskem oziru Plenerjeve nazore, da bi kmalu morali z drobnogledom preiskovati, ako hočemo še zaslediti kake razlike. Mnogi konservativci na vsa usta zagotavljajo, da se je levica vsa premenila, da je iz volka postala nedolžno jagnje. Kdor pa nepristranski stvari razmotrava, pa vidi, da so se veliko bolj premenili le konservativci.

Sicer pa ta prememba ni tako nova. Dolgo se je že pripravljala. V nemškem narodu je že dolgo se pojavljalo neko teženje po razdelitvi strank po narodnosti v Avstriji in plod temu teženju je bila tako imenovana nemško-narodna stranka, katera si je varstvo nemških koristij, pravic in predpravil zapisala na svojo zastavo.

Pa tudi pri nemških konservativcih se je že dolgo pojavljala ta specifično nemško-narodni duh. Tako je znano da so se že večkrat razcepili zaradi tega, ker mnogi niso bili za to, da bi konservativna stranka podpirala Slovence. Grof Hohenwart je pa s svojim vplivom jih zopet združil. Tudi v štajarskem deželnem zboru so večkrat nemški konservativci nasproti Slovincem kazali svoje nemško mišljenje. „Slovenski Gospodar“ se je nedavno pritoževal, da nemški liberalci Slovincem ne dovolijo nobenega sedeža v deželnem odboru. Pozabil je povedati, ali je pa menda nalašč zamolčal, da v tem nemški konservativci niso nič boljši. V kmetski skupini odločujejo konservativni glasovi, kdo da pride v deželni odbor. Nemški konservativci in Slovenci so že bili dogovorili, da bodo v jedni postavodajni dobi volili Nemca v drugi pa Slovenca v kmetski skupini v deželni odbor. To je pač bilo le pravično. In tisti nam naklonjeni nemški konservativci sneli so dano besedo, da le Slovenec ni prišel v deželni odbor.

Nekateri na grofa Hohenwarta izvračajo odgovornost za sedanji politični položaj. To je pa vse le zavijanje dogodkov. Grof se je le udal toku v konservativnem klubu, ki je dolgo že težil po zvezi z liberalci, ali poprej le za to ni našel ugodne prilike. Na ta način je prišlo do nemškopoljske koalicije, katera se je baš zadnji čas popolnila s tem, da so se jej pridružili še nemški nacionalci. Nemški liberalni in konservativni listi s silnim veseljem pozdravljajo pristop nemških nacionalcev vladni koaliciji, in posebno naglašajo, da sedaj imajo Nemci večino v zbornici brez Poljakov, katerim že tako rekoč dajo razumeti, da so že skoro odveč, k večjemu za volilno reformo jih bodo še potrebovali.

Kak duh veje v koaliciji, to vidimo dobro iz dunajskega „Vaterlanda“, ki je v jedni poslednji številki naglašala, da so nemški nacionalci prvi spoznali, da v koaliciji najlozje dosežejo, po čemer teže, kolikor je sploh v sedanjih okoliščinah mogoče. Kakšne težnje imajo nemški nacionalci, je pač dovolj znano in sedanja koalicija bode si prizadevala uresničiti to težnjo, kolikor je le mogoče.

Mari se s tem ne napoveduje naravnost germanizacija hujša, nego bi jo mogli pričakovati od čisto liberalne vlade.

Nasproti se pa snuje slovanska koalicija, v katero se združijo vse slovanske stranke. Od te koalicije je mnogo odvisno v avstrijskem državnem življenju. Da nima velicega pomena, gotovo bi jo nemški listi tako ne napadali. Po našem mnenju je pač dolžnost naših slovenskih poslancev, da se pridružijo tej koaliciji. „Slovenski Gospodar“ sicer odgovarja slovenske poslance od pristopa slovanski koaliciji in nas posebno prepričuje s tem, da so nam nemški konservativci bližje nego Mladočehi, ker od poslednjih nas loči vera, in sploh straši pred Mladočehi, ki so na slabem glasu. Mi pri tem pač moramo se vprašati, katera zveza je tudi v verskem oziru boljša, tista, v kateri so Mladočehi, ali tista, v kateri imajo prvo besedo nemški liberalci, ki so sklenili sedanji mejverski šolski zakon in mnogo druge cerkvi ne baš prijazne zakone. Star pregovor pravi, povej mi, s kom se pečaš, pa ti povem, kakšen si. Kakšni so sedaj nemški konservativci tudi v verskem oziru, kaže pač najboljšo to, da so se združili z nemškimi liberalci. Nemštvu na ljubo so zatajili vse svoje dosedanje politično mišljenje z versko šolo vred. Poslednja bodo morda še semtertja omenili, pa le zaradi volilcev, ki se ne morejo kar tako znebiti prejšnjih nazorov, kakor so se jih njih izvoljenci.

Zaradi tega smo mi za to, da se Slovani pridružijo slovanski koaliciji. Mi mladočeške politike ne odobravamo povsem in smo že zadnjič precej ostro grajali njene napake. Toliko pa moramo reči, da je boljša od nemško-liberalne. Res sedaj niso v milosti v višjih krogih, ali ni tako dolgo, ko še tudi Plener ni bil v višjih krogih priljubljena oseba. Časi se menjajo. Želimo pa, da slovanska koalicija zmerno in previdno postopa, da tako pridobi za se Poljake in tiste češke veleposestnike, ki imajo še kaj slovanskega čuta. Zaradi tega pa tudi obsojamo tiste liste bodi slovenske ali druge slovanske, ki ne morejo dovolj zabavljati čez Poljake in jim očitajo, da nimajo slovanskega čuta in jim posebno zamerijo, da so glasovali za izjemne naredbe v Pragi. Izjemno stanje v Pragi ni nikakor zadeva vsega češkega naroda in je le naperjeno proti nekaterim pretirancem, katerih delovanje ni nikakor Čehom v korist. Po Gregrovem govoru se tudi ne more nobenemu toliko zameriti, če je glasoval za izjemno stanje. Poljaki vidijo v Avstriji svoje zavetišče in je le naravno, da ne odobravajo nobenih protiaustrijskih demonstracij. Zaradi tega se pa Poljakom ne more očitati, da nimajo slovanskega čuta, ker ta čut ne nasprotuje avstrijskemu domoljubju.

Slovanska koalicija dobi pravi pomen in vpliv še le, ko se jej pridružijo še Poljaki, da bodo v njej združene vse avstrijske narodnosti. V minolem letu se je storil znaten korak v preosnovi strank na narodni podlagi. Sedaj so se združila nemške stranke in bode to Nemcem gotovo v korist, želimo pa, da se v novem letu združijo vse slovanske stranke, kajti ko ti bil začetek nove boljše dobe za avstrijske Slovane.

Politični pregled.

Volilna reforma. Mej božičnimi počitnicami bode vlada že izdala nov načrt spremembe volilnega reda in ga februarja predložila državnemu zboru. Po novem vladnem načrtu se osnujeta dve novi kuriji. V jedni teh kuriji bodo volili tisti davkoplačevalci, ki še sedaj nimajo volilne pravice, v drugi pa industrijski delavci. Kmetijski delavci pa menda ne bodo volili. Povod je očividni. Liberalci ne marajo zanje, ker niso gotovi, da bi v verskem in narodnem oziru podpirali liberalce, veleposestniki pa še manj, ker se boje, da bi se potem politična zavest tudi mej kmetijskimi delavci razširila in bi vsled tega še marsikaj razkrilo, kar bi jim ne bilo v čast. Že sedaj se govori, da na tistega kneza Schwarzenberga posestvu, kateri je nedavno rad kaj govoril o socialnem vprašanju, slabše ravnaajo z delavci nego v židovskih tovarnah. Seveda bi ne bilo častno, če bi svet izvedel, da mej strogo katoliškimi grajščaki in pa židovskimi liberalci v mnogih ozirih ni dosti razlike, da si drug drugemu nimajo kaj očitati.

Koalicija. — Privrženci vladne koalicije si na vso moč prizadevajo, da bi oprali tiste poslance, ki so se zvezali z židovskimi liberalci in se sami tako rekoč poliberalili. Ko drugzega ne morejo povedati, zabavljajo zoper Mladočehi, s katerimi so v zvezi drugi slovenski poslanci. Trdijo, da Mladočehi niso nič boljši nego židovski liberalci. Na to je pač odgovor lahek. Nemški liberalci so nasprotni v narodnem in verskem oziru, Mladočehi pa le v verskem niso povsem zanesljivi. Tedaj je pač za vsacega narodnega Slovenca lahko se odločiti, če ima izbirati mej nemškimi liberalci in Mladočehi. Teh dveh strank nikdo drugi ne meče več v jeden koš, nego komur je že narodnost deveta briga in jo le že semtertja v druge namene rabil. Sicer so pa še naši konservativni listi še nedavno sami priznavali, da so mej Mladočehi tudi dobri katoliški možje, katerih bi pač v nemškem liberalnem taboru z Dijogenovo svetilnico zastoj iskal. Treba bode pač boljših argumentov, če hočete opravičiti bratenje z verskimi in narodnimi nasprotniki.

Italija. — Novo ministerstvo Crispijevo se je zbornici predstavilo s posebno izjavo, v kateri se povdarja, da nova vlada ne bo strankarska, to je, da ne pripada nobeni stranki, temveč ji je samo za edinost in srečo Italije. Položaj, v katerem je nova vlada prevzela krmilo, je resen, treba bode torej naporenega dela, da se težkote premagajo in zato prosi izdatne podpore od strani zbornice. Skrajni levičarji so močno ugovarjali ministerski izjavi. Imbriani je napal Crispija in trojno zvezo, zlasti pa Avstrijo in zahteval, naj se premeni vnanja politika, zmanjša vojska in zniža kraljeva dotacija. V istem smislu so govorili še drugi. Kak more biti denarni položaj v Italiji, je razvidno pač najbolj iz tega, da se dela celo na to, da bi se kralju znižala dotacija.

Srbija. — Minoli teden pričela se je kazenska obravnava proti zatoženim bivšim liberalnim ministrom z Avakumovičem na čelu. Državno pravdnštvo toži bivši ministre zaradi kršenja vstave. Preložila se je namreč volitev regenta, razpustila se je skupščina in podaljšala trgovinska pogodba z Avstro-Ogersko, godile so se nepostavnosti pri volitvah. Take in ednake stvari obsega zatožba proti bivšim liberalnim ministrom. Radikalni sodniki bodo pač obsodili svoje politične nasprotnike, toda brezdvomno je, da bo obsojence kralj pomilostil. Govori se, da ruski poslanik priporoča kralju, da naj uporabi pri tej priliki svojo moč in naj pomilosti liberalne bivše ministre, če bodo obsojeni od radikalnih strankarskih sodnikov.

Francija. — Vojni material francoske vojske, to je vse priprave in oprave za vojake se ceni, da je vreden 2 milijardi 457 milijonov in 378.501 frankov. — Listi javljajo, da so za zaprtega anarhista Vaillanta, ki je vrgel v zbornici bombo, zbrali njegovi somišljeniki že nad 3000 frankov.

Italija v Afriki. — Italijani priborili so si zadnje dni